

РЕЦЕНЗИЯ

Относно дисертационния труд на Михаела Руменова Каменова:

„БЪЛКАРСКА СКУЛПТУРА ОТ СТОМАНА ЗА ПУБЛИЧНИ ПРОСТРАНСТВА“

за присъждане на образователна научна степен „доктор“ по
професионално направление „Изкуствознание и изобразителни изкуства“
– Национална художествена академия, Факултет за приложни изкуства,
катедра „Метал“

От проф. Велислав Минев

Михаела Каменова е родена 1989 г. в гр. София. Завършва Национална художествена академия – 2012 г., специалност „Метал“, придобивайки образователно-квалификационната степен „Бакалавър“, а през 2014 г. „Магистър“ в същата специалност. Още по време на обучението си в академията участва в редица групови изложби, конкурси и симпозиуми в страната и чужбина. Между 2010 г. и 2018 г. няколко пъти пътува по програми за обмен и специализация в Полша, Франция и Китай. От 2011 г. е член на FIDEM / International Art Medal Federation, а от 2014г. член на СБХ, секция „Скулптура“. Във връзка с творческите си постижения е носител на престижни награди от различни изяви част от които са : 2012 г. Първа награда за златна възпоменателна монета „Св. Св. Константин и Елена“, Българска Народна Банка; 2013 г. Награда за млад скулптор „Интернационално биенале на Хумора и Сатирата в Изкуствата“ Габрово; 2014 г. Награда за Млад Автор, XIX годишна изложба на художниците от район „Изгрев“, „В светлината на Изгрева“, Музей на социалистическото изкуство, София; 2018 г. Награда за Млад Автор, Девето международно биенале на малките форми Плевен.

Дисертацията на Михаела Каменова „Българска скулптура от стомана за публични пространства“ очертава важни етапи от развитието на българското и световното изкуство. Целта на дисертационния труд е да се представи едно общо теоретично и

приложно изследване, което се опира на богатата фактологичната база, проследява и систематизира развитието на новопоявилата се стоманена скулптура, като допълва и обогатява информацията, представяща новите тенденции в съвременното изкуство. Темата е актуална за изкуствознанието и за художествената практика в България и предлага един по – директен поглед към все още развиващи се течения в изкуството. Избраният период – втората половина на ХХ и началото на ХХІ в. е благодатен, тъй като е все още малко изследван и предоставя възможност да бъдат проследени началните етапи на формиране на съвременната скулптура в България. В специализираната литература до момента темата за „**българската скулптура от стомана**“ е засягана частично и в повечето случаи във връзка с различен по посока, изследователски интерес.

При общ обем от 232 страници, работата е структурирана в изложение от четири глави, Увод, Заключение и Библиография. Библиографското описание включва 171 заглавия, от които: книги, сборници и монографии - 31; каталози и албуми – 18; статии – 21; сп. „Изкуство“ – 38; сп. „Проблеми на изкуството“ – 8; „Промислена естетика и декоративно изкуство“ – 10; „Арх & Арт“ – 10; чуждоезични издания – 12; интернет източници – 13. Докторантът провежда 17 интервюта с български скулптори по темата на дисертацията. Текстът е допълнен от приложение каталог включващо 344 цветни и черно-бели изображения и списък на илюстрациите (141 от които са авторски, 50 предоставени при провеждане на интервюта по темата на дисертацията, 153 от различни източници) в 111 страници.

Набелязаният проблем и заключенията, изложени в текста са изведени чрез систематизиране на исторически и теоретични, библиографски и практически сведения. За постигане на достатъчно задълбочено изследване, в различните етапи на работа са приложени различни методи и подходи. Методологическият апарат се опира върху интердисциплинарен подход, който позволява използването на фактология от изключително широко изследователско поле.

В уводната част на труда, както следва е представено изложение на проблема, аргументирано с избора на темата, формулирани са обектът, предметът, целите и задачите на изследването, както и структурата на дисертационния труд. Очертани са времевите граници на разглежданите примери, въведени са важни понятия, посочени са водещите методи, които се използват. Докторантът дава обективен израз на актуалността и необходимостта от подобно изследване в контекста на развитието на българската скулптура.

Първа глава на дисертацията е посветена на формулирането на предпоставките за възникването на скулптурата от стомана в съвременния ѝ облик, чрез историческо проследяване на етапите на преобразяване на скулптурата в България и света. С цел по-ясното очертаване на тези процеси са проследени и събития от исторически и социално-икономически характер, имащи отношение към развитието на скулптурата от стомана. Обръща се внимание и на технологичната част обвързана със значението и ролята на материала при създаване на скулптурно произведение за публични пространства. Описани са характеристиките на желязото и неговите сплави и възможностите за обработка с художествена цел. Този анализ допринася за обективните ни представи относно трудния път на твореца и особено на скулпторите, изминат за твърде кратък период. Докторантът демонстрира, без съмнение високо професионални познания, резултат както на теоретична подготовка, така и на практически реализации.

Втора глава е посветена на специфични термини и понятия, използвани в модерната и съвременната скулптура. Проследени са течения и тенденции, както в световната, така и в българската скулптура, свързани с реализирани произведения от стомана. На базата на широкия обхват на проучения и включен материал, докторантът отбелязва световните влияния в течения и жанрове развиващи се в България. Впечатление прави задълбоченият преглед, разграничаването и формулирането белези и критерии, свързани с общите характеристики, спрямо които са обособени видовете скулптура от стомана. Веднъж спрямо техническите и технологически качества: Стоманата като

конструктивен елемент в скулптурата; Лята скулптура от стомана или чугун; скулптура от ковано желязо; скулптура от стоманени листи и профили; скулптура от стомана в комбинация с камък, дърво или друг метал, както и съвременни материали и др. След това спрямо течения и направления, като Лендарт, Конструктивизъм, Реди Мейд, Кинетична Скулптура, Тенсегрити структури, Скулптура от скрап, които се характеризират освен чрез материални белези и чрез определено идейно съдържание. Тези стилови направления, белязали основните ни представители и техните творби от периода са убедително проучени и детайлно анализирани от докторанта. Описани и анализирани са конкретни примери за български кавалетни творби от стомана, като прояви предшествващи появата на скулптурата от стомана в публични пространства. Изследването избира като опорна точка творчеството на автори с особена активност в художествения и изложбен живот като: Александър Дяков, Крум Дамянов, Альоша Кафеджийски, Георги Чапкънов, Ангел Станев, Емил Попов, Михаил Бенчев, Стефан Лютаков и др.

Следващата глава разглежда скулптурата от стомана, ситуирана в публични пространства. Понятието „**публично пространство**“ е подробно разтълкувано. Обърнато е внимание на синтеза между монументалната творба и заобикалящата я среда, както и комуникативността на произведението. Изяснени са методите за създаване на скулптура в публични пространства, за конкретно пространство и скулптура експонирана на дадено място впоследствие, както и начините за осъществяването и реализация на художественият проект. Разграничени са различните видове публични пространства, като възможности за експониране на скулптура от стомана. Изброени са примери за стоманена скулптура в градска и природна среда - скулптурни паркове, специално обособени места – музеи на открито, и др. градски пространства, както и примери за временно разполагане на скулптура в публични пространства (акции, изложби на открито, скулптурни обекти в киното и театъра). Специално внимание е отделено на произведения от стомана на български автори, реализирани извън пределите на страната. Докторантът подробно и задълбочено насочва вниманието си към

конкретните произведения и автори, като представя информация за огромен брой примери, доказващи тезата на дисертацията.

В четвърта глава е представена българска скулптура от стомана, създадена по време на национални и международни проекти. Описани са примери за пластични произведения, създадени по време на организирани прояви, като симпозиуми, акции, хепънинги и др. Скулптурните симпозиуми са разгледани подробно, като са категоризирани, проведени на територията на страната и чужбина, специализирани симпозиуми за скулптура от стомана. Обръща се внимание на проблематиката около симпозиумите, техните плюсове и минуси. Проследено е развитието на такъв тип прояви и до днес. Посочени са индивидуални и групови проекти на наши автори.

Разработените теми обхващат обособени проблеми, свързани със стоманената скулптура и нейното присъствие в съвременния свят. Избраният метод на изследване, основан на анализа на отделните произведения, съчетан с по-широки обобщения и паралели е добре обоснован. Докторантът успява да проучи и разгледа обширен фактологически материал, като наред с това анализира проблематиката и цялостния ход на проследяваните художествени процеси. Доказва, че ползването на специфични материали и изразни средства не е самоцел, а следствие на един сложен творчески процес. Примерите за българска стоманена скулптура, са част от нови модели и практики и са обвързани с развитието и осъвременяването на скулптурата. От особено значение е отбелязването на проблемите свързани с приемствеността на съвременната скулптура и основни пропуски в представянето ѝ, като част от общата проблематика в българското изкуство. Добре аргументирано е и отбелязването на част от най-младото поколение скулптори, работещи в тази област и значението на техните произведения за развитието на българската скулптура. Заключение и формулираните приноси са коректни и представят изследователски защитената схема на цялото изследване. От съществено значение за проучването е и практическият опит на докторанта в областта на изследваната материя.

Приложеният към текстовата част албум допълва подходящо текста, впечатляващ е големият брой илюстрации които визуализират изложените в текста тези и идеи, а от друга страна предлагат една разнообразна картина за развитието на изкуството през разглежданият период.

Препоръчвам авторът да продължи да изследва проблемната област на дисертационния труд с цел непрекъснато развитие и усъвършенстване на темата. Смятам, че е възможно да бъдат направени още по задълбочени анализи и сравнения между отделните примери. Освен научния характер на труда той, сам по себе си е и интересно и полезно четиво, на мнение съм че след изпълнение на предназначението си и с незначителна редакторска намеса той може да бъде издаден.

В заключение считам, че дисертацията на Михаела Каменова притежава достойнствата на един сериозен научен труд и покрива изискванията на Закона за присъждане на неговия автор научната и образователна степен „доктор“. Оценката ми за дисертационния труд, автореферата, научните публикации и приноси е **ПОЛОЖИТЕЛНА**.

16. 01. 2020 г.

София

Рецензент:

/проф. Велислав Минеков/